

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування

Кафедра садово-паркового та лісового господарства

«Затверджую»

Декан факультету агротехнологій та природокористування

І. М. Коваленко

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

32. ЕКОНОМІКА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

обов'язковий

Реалізується в межах освітньої програми **Лісове господарство**
за спеціальністю **205 Лісове господарство**

*на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
(денна та заочна форма навчання, 7 семестр)*

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми,
голова проекної групи ОПП

Т. І. Мельник

Суми – 2022

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка лісового господарства							
2.	Факультет/кафедра	Факультет агротехнологій та природокористування/ кафедра садово-паркового та лісового господарства							
3.	Статус ОК	<u>Обов'язковий</u> / вибірковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми)	Освітньо-професійна програма «Лісове господарство» за спеціальністю 205 «Лісове господарство»							
5.	ОК може бути запропонований для (вибіркових ОК)								
6.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти							
7.	Семестр та тривалість вивчення	Денна/ 7 семестр, 15 тиждень / 4курс							
8.	Кількість кредитів ЄКТС	4							
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		Денна 30	Заоч	Денна 30	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна 60	Заоч.
10.	Мова навчання	Державна (українська)							
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Терещенко Світлана Іванівна, д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 403 е							
11.1	Контактна інформація	s.i.terechenko@gmail.com							
12.	Загальний опис освітнього компонента	З переходом економіки України до ринку зростають вимоги до економічної підготовки спеціалістів. Дисципліна «Економіка лісового господарства» допоможе надати студентам знання, уміння та навички, необхідні для професійної діяльності в лісовому господарстві, прикладна економічна дисципліна, яка вивчає форми прояву економічних законів у лісовому господарстві, базується на загальноекономічних та технологічних дисциплінах і, водночас, є базовою при вивченні інших прикладних економічних дисциплін.							
13.	Мета освітнього компонента	Мета: полягає в формуванні системи вивчення, узагальнення і систематизація ключових понять ефективного функціонування, визначення особливостей організації та прикладної економіки лісових підприємств, систематизація теоретичних і практичних знань з питань ефективного виробництва та управління їх діяльністю							
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Студент повинен бути обізнаним з основних завдань лісового господарства, які можна вирішити через форми прояву господарства економічних законів та категорій і на цій основі прищепити їм навички самостійного економічного аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень							
15.	Політика академічної доброчесності	За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності, а саме: – академічне шахрайство (користування телефоном при написанні письмових робіт) призведе до повторної задачі роботи; – списування - від першого попередження до анулювання роботи; – плагіат призведе до анулювання роботи							
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1924							

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹			Як оцінюється РНД
	ПРН ₆	ПРН ₇	ПРН ₈	
<i>ДРН 1. Знати економічні основи лісового виробництва, склад та класифікацію основних лісових фондів та ресурсів, сутність та зміст основних економічних категорій: продуктивність праці, собівартість продукції, ціну, прибуток, рентабельність;</i>	x			Тест множинного вибору
<i>ДРН 2. Знати наукові основи багатоцільового використання лісових ресурсів та шляхи підвищення ефективності виробництва; основні методи економічного обґрунтування господарських заходів для прийняття управлінських рішень у лісовому господарстві.</i>	x			Індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання
<i>ДРН 3. Здійснювати організацію садово-паркової діяльності, через основні завдання та зміст виробничих процесів підприємства; економічне стимулювання розвитку лісового господарства.</i>		x		Тест множинного вибору
<i>ДРН 4. Вміти виконувати техніко-економічні розрахунки і на їх основі здійснювати аналіз альтернативних варіантів для вибору оптимальних рішень на базі визначення показників економічної ефективності, врахування фактора часу, визначення оптимальних джерел та структури фінансування, складати коротко та довгострокові плани розвитку підприємств та галузі.</i>		x	x	Індивідуальне завдання, проект

ПРН₆ Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН₇ Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН₈ Проектувати та організувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Самостійна робота	Рекомендо вана література ²
	Аудиторна робота				
	Лк	П.з / сем. з	Лаб. з.		
<p><i>Тема 1. Теоретико-прикладні основи економіки лісового господарства.</i> Предмет, метод, завдання економіки лісового господарства, її місце в системі природничих, технологічних і суспільних наук. Зміст дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Методи економічних досліджень. Види навчальної діяльності студента і навчальних занять, форми контрольних заходів з навчальної дисципліни. Роль навчальної дисципліни у формуванні фахівця з лісового господарства, набуванні ним необхідних соціально важливих і професійних знань та умінь.</p>	2	2		-	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9
<p><i>Тема 2. Місце лісового господарства в національній економіці.</i> Класифікатор видів економічної діяльності. Характеристика, особливості лісового господарства. Місце лісового господарства в структурі галузей сільського господарства. Значення та місце лісового господарства в економіці України. Підприємства лісового господарства.</p>	2	2		5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9
<p><i>Тема 3. Лісовий фонд, лісові ресурси.</i> Використання лісосировинної бази. Лісові ресурси світу. Лісовий фонд. Зелені насадження. Користування земельними ділянками лісового фонду. Державний лісовий кадастр Реєстр зелених насаджень. Показники використання лісових ресурсів та оцінювання стану зелених насаджень. Характеристика лісів та зелених насаджень України. Сучасний стан використання лісових ресурсів України..</p>	2	2		5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8
<p><i>Тема 4. Основний капітал підприємства.</i> Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Поділ виробничих фондів на основні та</p>	2	2		5	3, 4, 5, 6, 8

² Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

<p>оборотні. Оцінювання, класифікація і структура основних фондів. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань. Методи амортизації. Показники забезпечення, стану і ефективності використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів.</p>					
<p><i>Тема 5. Оборотний капітал підприємства.</i> Оборотні засоби, обігові кошти, їх склад, структура та джерела утворення. Кругообіг оборотних засобів. Стадії обороту та показники, які характеризують кругообіг і використання оборотних засобів. Шляхи прискорення кругообігу та підвищення ефективності використання оборотних засобів</p>	2	2		5	1, 2, 3, 4
<p><i>Тема 6. Кадри, продуктивність праці в лісовому господарстві.</i> Праця, її соціально-економічне значення в суспільному виробництві та лісовому господарстві. Продуктивність праці. Показники і методи оцінювання продуктивності праці. Персонал підприємства. Класифікація кадрів. Оборот і плинність кадрів та показники, які їх характеризують. Мотивація праці. Методи мотивації праці. Шляхи підвищення продуктивності праці. Підготовка, підвищення кваліфікації та атестація кадрів.</p>	2	2		5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9
<p><i>Тема 7. Заробітна плата в лісовому господарстві.</i> Соціально-економічна сутність заробітної плати та її структури. Мінімальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Організація оплати праці в лісовому господарстві. Форми і системи оплати праці. Оплата праці робітників, службовців, спеціалістів в лісовому господарстві.</p>	2	2		5	7, 8, 9,
<p><i>Тема 8 Собівартість продукції лісового господарства.</i> Елементи витрат на виробництво, калькуляційні статті витрат. Види собівартості.</p>	2	2		5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8
<p><i>Тема 9. Ціноутворення на продукцію лісового господарства.</i> Ціни, функції цін.</p>	2	2		5	

Особливості ціноутворення на продукцію лісового господарства. Механізм формування цін на необроблену деревину на аукціонах.					
<i>Тема 10. Фінансування і оподаткування лісового господарства.</i> Фінансування лісового господарства. Основні джерела фінансування лісового і лісового господарства. Рента в лісовому господарстві. Система оподаткування в Україні. Оподаткування в лісовому господарстві. Збір за спеціальне використання лісових ресурсів.	2	2		5	
<i>Тема 11. Врахування фактора часу лісовому господарстві.</i> Поняття про фактор часу і норму дисконту (норму росту капіталу) як об'єктивну властивість економічної системи. Поняття про інвестування. Критерії оцінювання ефективності інвестування. Застосування методів інвестиційного аналізу в лісовому господарстві Економічно оптимальний оборот рубки.	2	2		5	
<i>Тема 12. Економічна ефективність лісового господарства.</i> Поняття про ефект і ефективність. Економічний, екологічний, соціальний ефекти. Прибуток і рентабельність. Загальні підходи до аналізу економічної ефективності заходів у лісовому господарстві. Принципи оцінювання економічної ефективності . Економічна ефективність окремих господарських заходів та системи господарських заходів.	4	4		5	
<i>Тема 13. Планування і прогнозування розвитку лісового господарства.</i> Сутність, завдання, принципи та особливості планування лісового господарства. Методи планування та види планів. Організація планування лісового господарства. Сертифікація лісового господарства. Прогнозування у лісовому господарстві та його роль у забезпеченні сталого розвитку.	4	4		5	
Всього	30	30		60	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Знати економічні основи лісового виробництва, склад та класифікацію основних лісових фондів та ресурсів, сутність та зміст основних економічних категорій: продуктивність праці, собівартість продукції, ціну, прибуток, рентабельність;	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	8	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	22
ДРН 2. Знати наукові основи багатоцільового використання лісових ресурсів та шляхи підвищення ефективності виробництва; основні методи економічного обґрунтування господарських заходів для прийняття управлінських рішень у лісовому господарстві.	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	8	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	22
ДРН 3. Здійснювати організацію садово-паркової діяльності, через основні завдання та зміст виробничих процесів підприємства; економічне стимулювання розвитку лісового господарства.	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	8	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	22
ДРН 4. Вміти виконувати техніко-економічні розрахунки і на їх основі здійснювати аналіз альтернативних варіантів для вибору оптимальних рішень на базі визначення показників економічної ефективності, врахування фактора часу, визначення оптимальних джерел та структури фінансування, складати коротко та довгострокові плани розвитку підприємств.	Проблемна лекція, тематична дискусія, «круглий стіл», «мозгова атака». аналіз конкретних виробничих ситуацій, рішення ситуативних задач.	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	24

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	<i>Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань</i>	10 балів / 10%	На 3 тижні
2.	<i>Тест множинного вибору</i>	10 балів / 10%	На 7 тижні
3.	<i>Тест множинного вибору (атестація)</i>	10 балів / 10%	На 8 тижні
4.	<i>Виконання індивідуального завдання</i>	15 балів / 15%	На 10 тижні
5.	<i>Виконання індивідуального завдання</i>	15 балів / 15%	На 12 тижні
6.	<i>Тест множинного вибору</i>	10 балів / 10%	На 14 тижні
7.	<i>Екзамен – тест множинного вибору</i>	30 балів / 30%	

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань	<5 балів	5-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	<i>Не вирішуються основні числові задачі</i>	<i>Вирішувати основні числові задачі, використовуючи відповідні методи</i>	<i>Вирішувати низку числових задач, використовуючи відповідні методи</i>	<i>Вирішувати складні числові проблеми, використовуючи відповідні методи.</i>
Тест множинного вибору	<5 балів	5-6 балів	8 балів	9-10 балів
	Менше 60 % правильних відповідей	60 % - 74 % правильних відповідей	75 % - 89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
Тест множинного вибору (атестація)	<6 балів	7-10 балів	11-12 балів	13-15 балів
	<6 вірних відповідей	7-10 вірних відповідей	11-12 вірних відповідей	13-15 вірних відповідей
Виконання індивідуального завдання	<6 балів	7-10 балів	11-12 балів	13-15 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Виконання індивідуального завдання	<6 балів	7-10 балів	11-12 балів	13-15 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано</i>

		<i>розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>		<i>власне вирішення проблеми</i>
Тест множинного вибору	<i><6 балів</i>	<i>6-7 балів</i>	<i>8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	<i>Менше 60 % правильних відповідей</i>	<i>60 % - 74 % правильних відповідей</i>	<i>75 % - 89 % правильних відповідей</i>	<i>90-100 % правильних відповідей</i>
Екзамен – тест множинного вибору	<i><19 балів</i>	<i>19-23 балів</i>	<i>24-27 балів</i>	<i>28-30 балів</i>
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>60 % - 74 % правильних відповідей тесту, відсутні або недостатньо розкриті, теоретичні питання</i>	<i>75 % - 89 % правильних відповідей Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>90-100 % правильних відповідей Виконано усі вимоги завдання, запропоновано власне вирішення проблеми</i>

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань</i>	<i>Протягом 3 тижня</i>
3	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання індивідуального завдання</i>	<i>Протягом 9 тижня</i>
4	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання індивідуального завдання</i>	<i>Протягом 11 тижня</i>
5	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання проєкту (підготовка, презентація, захист)</i>	<i>Протягом 14 тижня</i>

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

2.1. Основні джерела

2.1.1. Підручники, посібники

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор Видавництво, 2016. - 378 с.
2. Болтнянська Л.О., Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтнянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
3. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н.,проф. Л. Г. Мельника. Суми : Університетська книга, 2012. 864 с.
4. Синякевич І.М. А.М. Дейнека, І.П. Соловій. Лісова політика: підручник. К.:Знання, 2013. 323 с.
5. Дідик Я.М., Дячишин О.В. Навчально -методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (на прикладі підприємств лісового комплексу України). Львів: Національний лісотехнічний університет України, 2009. 74 с.
6. Дорошенко Г. О., Семенець А. О., Пасенко Н. С. Економіка підприємства: теорія і практикум: навчальний посібник та ін.. К. : Ліра К, 2013. 328 с.
7. Захарченко В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 300 с.
8. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник (для студ. вищ. навч. закл.) К.: Центр учбової літератури, 2009. 728с. .
9. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2013. 450 с.
10. Крикавський Є. В. Люльчак З. С. Економіка і фінанси підприємств: навч. посіб. К. : Ліра К, 2013. 696 с.
11. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 208 с.
12. Мельнік Л. Г. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2015. 876 с.
13. Пушкарева В. М. Экономика. Словарь : учебное пособие М. : Вузовский учебник, 2014. 232 с.

Методичне забезпечення

1. Терещенко С.І.,Коваленко М.П. Економіка лісового та лісового господарства. Методичні вказівки для проведення практичних занять для студентів спеціальності 207 "Лісове і садово-паркове господарство"ОС "Бакалавр"для денної та заочної форми навчання/ Суми, Сумський національний аграрний університет, 20120 - 33с.
2. Терещенко С.І.,Коваленко М.П. Економіка лісового та лісового господарства. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для студентів спеціальності 207 "Лісове і садово -паркове господарство" ОС "Бакалавр" для денної та заочної форми навчання Суми, Сумський

національний аграрний університет, 2020 33с.

3. Е-курс «Економіка лісового господарства».' ЦКБ: БИр8://сєп.8паи.єєи.иа/тооє1е/соиг8е/у1е'№.рЬр?М=1924

Допоміжна

1. Антоненко І. Я. Еколого-економічні пріоритети модернізації лісоресурсного комплексу України : макроекономічні важелі / І. Я. Антоненко; за ред. доктора екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. - К. : КУТЕП, Інформ, 2008. - 359 с.

2. Терещенко С.І.Інвентаризація та ресурсна паспортизація аграрних формувань Київ АПК/ Терещенко С. І. // Економіка АПК. - 2015. - № 2 - С. 43-53

3. Кукса І.М., Терещенко С.І. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням теорії технологічних укладів // І.М. Кукса, С.І. Терещенко //Вісник Хмельницького національного університету. - 2017. - №5. - с. 29-34.

4. Tereshchenko S., Kuksa I. Insurance of export credits as an instrument for minimizing financial risks. Collective monograph "Theory and practice of social, economic and technological changes ".Nemoross.r.o. Prague, 2018, с.73-83

5. Kuksa I., Tereshchenko S. Indirect costs allocation in the product cost determination / I.Kuksa, S.Tereshchenko // Journal SEPIKE Edition 19 Frankfurt, Deutschland Poitiers, France Los Angeles, USA,2018, с. 130-138

6. Терещенко С.І. Методика оптимізації ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Колективна монографія, вип.4. "Сумський національний аграрний університет", 2018,с.76 - 99

2.1.2. Інші джерела

Законодавча база

1. Про затвердження Правил відтворення лісів / Постанова Кабінету Міністрів України № 303 від 1.03.2007 р. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>

2. Про схвалення Концепції реформування та розвитку лісового господарства / Розпорядження Кабінету Міністрів України № 208 від 18.04.2007 р. [Електронний ресурс]. Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Правила поліпшення якісного складу лісів / Постанова Кабінету Міністрів України № 724 від 12.05.2007. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження Санітарних правил в лісах України / Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України №136 від 21.03.2012 р. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

5. Правила рубок головного користування / Наказ Держкомлісгоспу № 364 від 23.12.2009 р. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

6. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/> – Законодавство України.

7. Про внесення змін до Лісового кодексу України: Закон України від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. .

8. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” (від 23.03.2000 №1602- III) чинний, поточна редакція від 20.10.2019, підстава - 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.

9. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

10. Академічна мобільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/osvita-za-kordonom/akademichnamobilnist>

11. Гранти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zrda.org/grants/>.

Міжнародні спеціалізовані пошукові системи

<http://info.studyweb.com> – спеціалізована система пошуку ресурсів з питань освіти <http://infomine.ucr.edu> – віртуальна бібліотека електронних видань http://searchenginewatch.com/links/Specialty_Search_Engines – каталог спеціалізованих пошукових машин

<http://www.sciseek.com> – пошук наукової інформації Українські спеціалізовані пошукові системи

<http://meta-ukraine.com/> Мета – це українська пошукова система з широкою системою пошуку різноманітних тем, в тому числі є підбірка електронних словників.

Англомовні пошукові системи

<http://www.yahoo.com/> – англомовна пошукова система має найбільш розвинену структуру каталогів і різних сервісів. Сотні тисяч різних Internet-ресурсів впорядковуються вручну за 14 основними рубриками, кожна з яких має кілька підрубрик з більш вузькою тематикою.

<http://www.lycos.com/> – до складу Lycos входять величезна база даних з числом URL вище за 66 млн. Ця пошукова система (англомовна) містить різноманітну цікаву інформацію, у тому числі новини, огляди вузлів, посилання на популярні вузли, карти міст, а також засоби для пошуку адрес різних осіб і пошуку веб-зображень і звукових кліпів.